

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مطالعات اجتماعی پایه نهم

درس 1

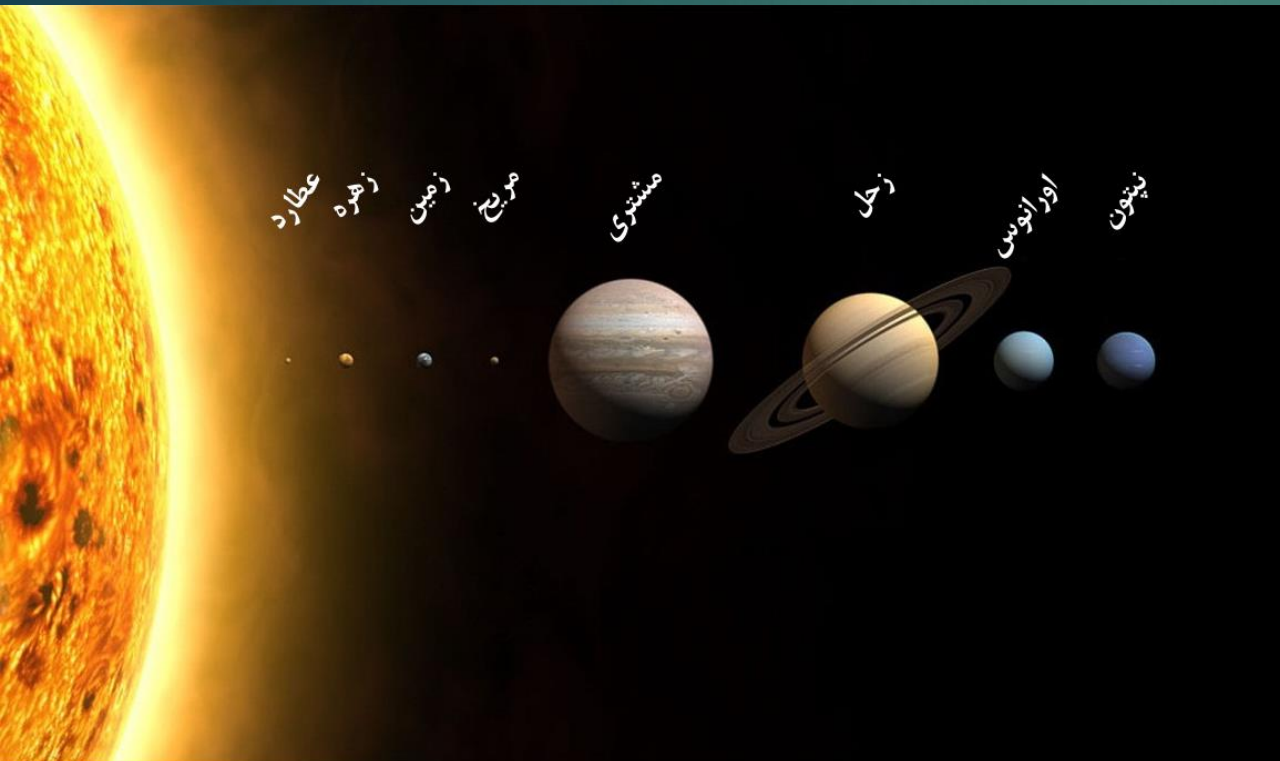
دبیر مریم نمازی

ساليجان شريف فضانورد مسلمان روسي

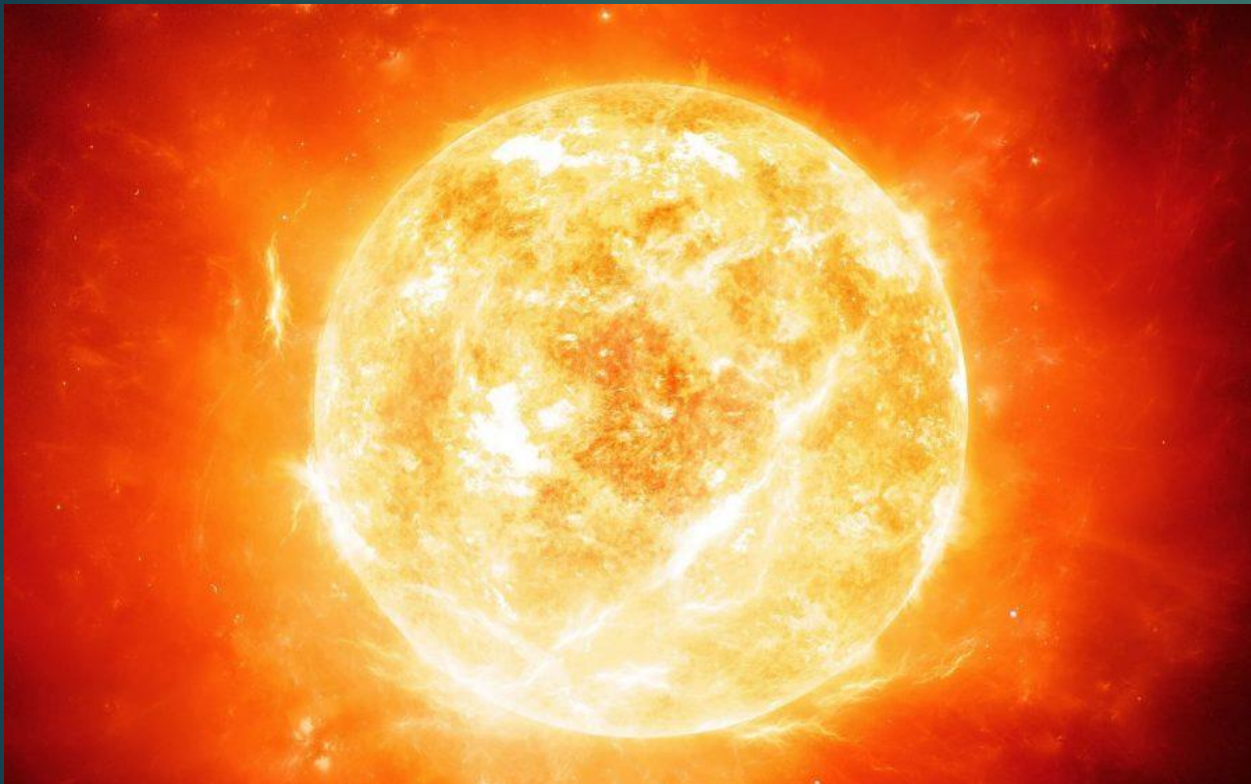
... زماني که موتورهاي شاتل روشن شد، فریاد زدم بزنی بریم! و تقریباً مطمئن شدم که به آرزوهایم دست یافتیم... مادرم از همان کودکی به من می‌گفت اگر آنچه را دوست داری واقعا از خدا بخواهی، حتماً به آن می‌رسی.

زمین در کیهان ← کهکشان راه شیری ← منظومه شمسی

خورشید

- ▶ مرکز منظومه شمسی
- ▶ بزرگ ترین ستاره این منظومه
- ▶ جرم خورشید 330 هزار برابر جرم زمین
- ▶ قطر خورشید 109 برابر قطر زمین

سیاره های بیرونی

▶ جنس:

▶ تعداد قمر:

▶ مدار چرخش:

سیاره های درونی

▶ جنس:

▶ تعداد قمر:

▶ مدار چرخش:

حرکات زمین

حرکت وضعی:

- ▶ زمین هر 24 ساعت یک بار دور خودش می چرخد:
- ▶ پدید آمدن شب و روز
- ▶ اختلاف ساعت

حرکت انتقالی:

- ▶ زمین هر 365 روز و 6 ساعت به دور خورشید می چرخد:
- ▶ پدید آمدن سال
- ▶ پدید آمدن فصول مختلف

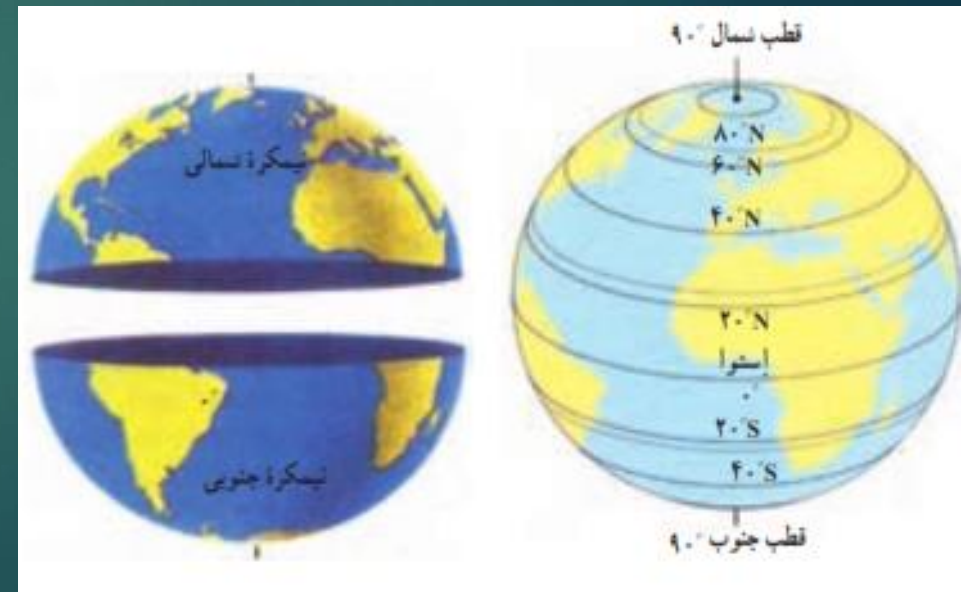
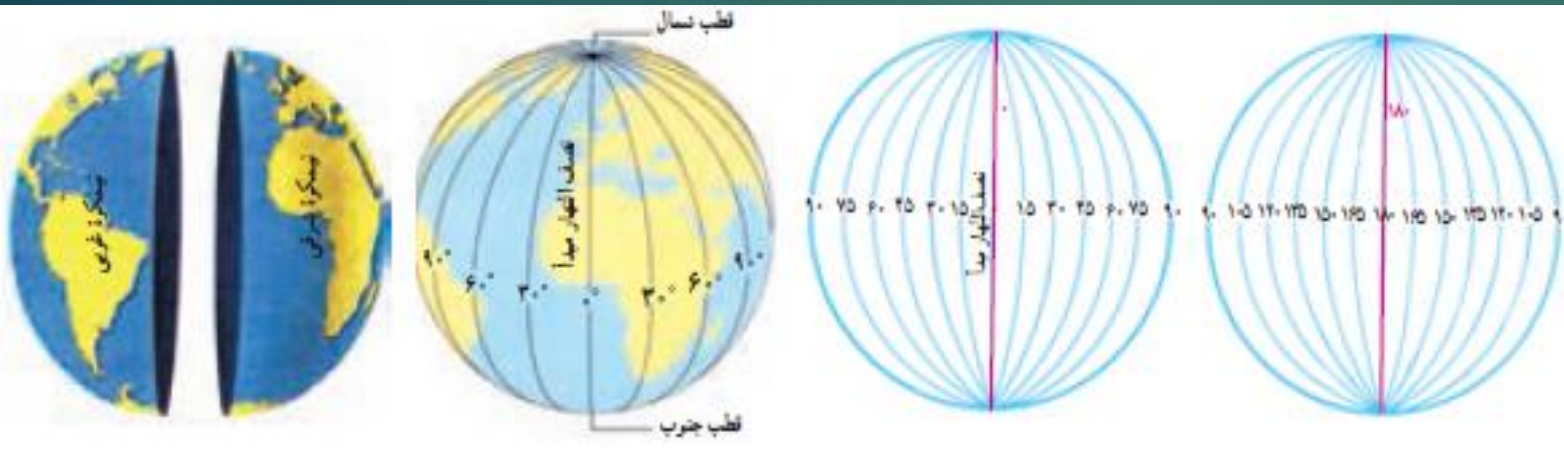
موقعیت مکانی بر روی کره زمین

مدارها:

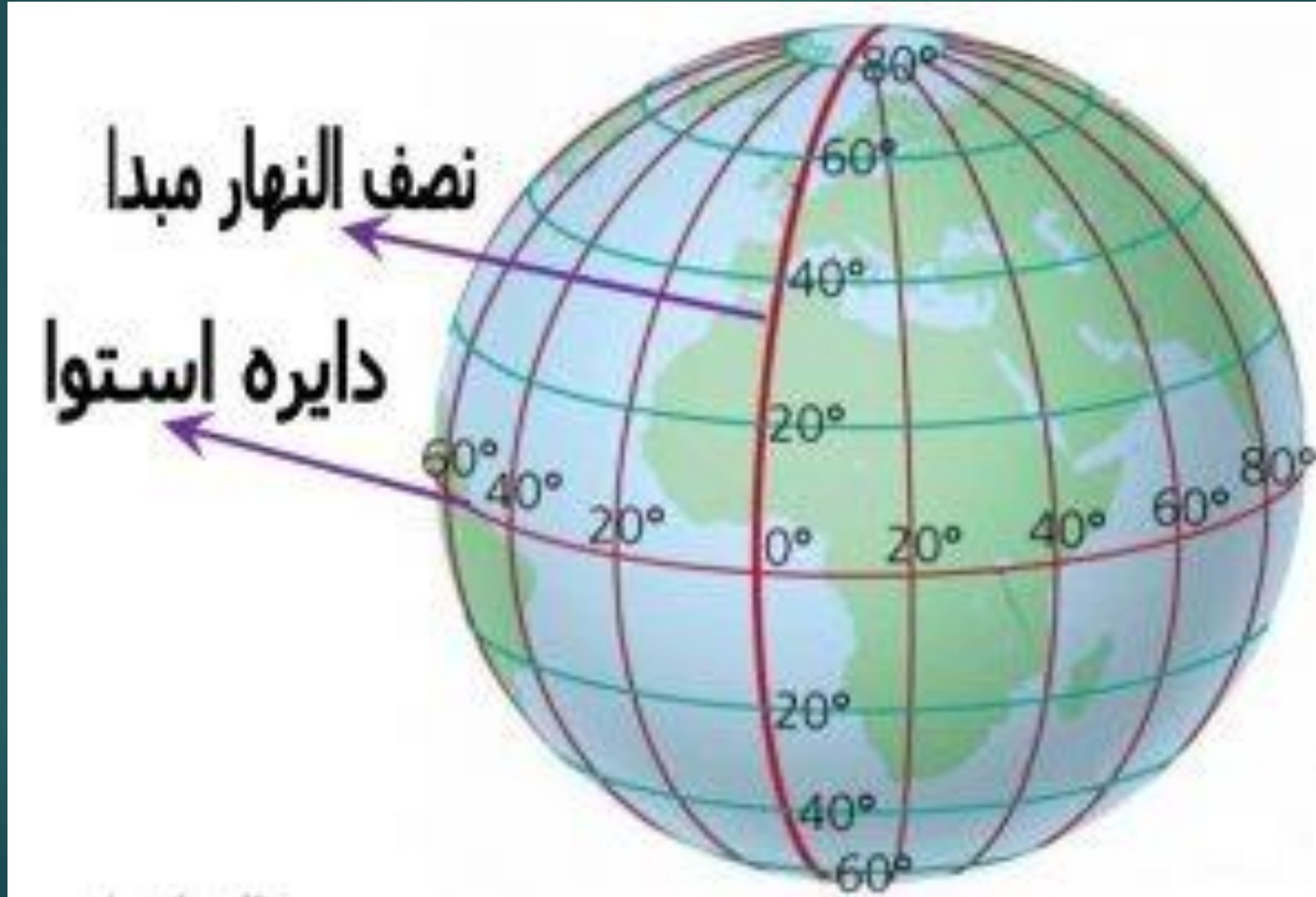
- ▶ دایره هایی که از قطب شمال تا قطب جنوب به موازات خط استوا دور زمین رسم شده است.
- ▶ مدار مبدا (صفر درجه) : خط استوا
- ▶ 90 درجه شمالی و جنوبی

نصف النهارها:

- ▶ نیم دایره های فرضی که از قطب شمال تا جنوب کشیده شده اند و طول یکسان دارند.
- ▶ نصف النهار مبدا: گرینویچ
- ▶ 180 درجه شرقی و غربی

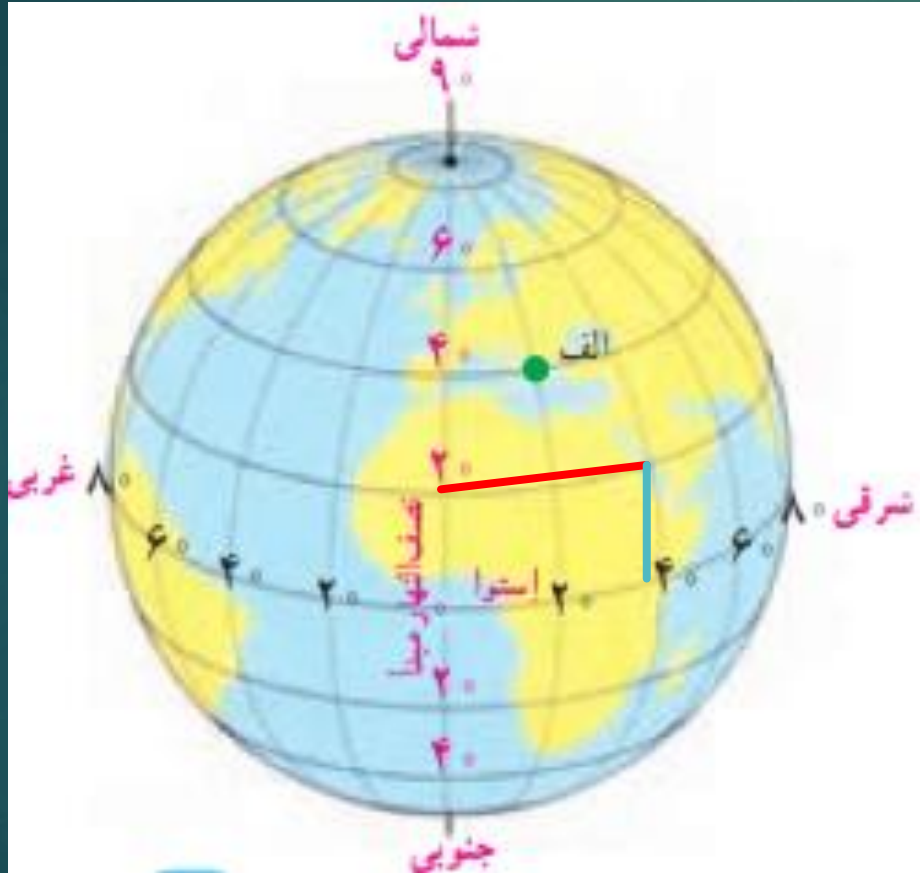

خليج فارس تقريبا روى کدام مدار و نصف النهار قرار دارد؟

مختصات جغرافیایی

▶ طول جغرافیایی: فاصله آن مکان با نصف النهار
مبدا

▶ عرض جغرافیایی: فاصله آن مکان با مدار استوا

▶ مختصات دریای سرخ:

▶ طول جغرافیایی: 40 درجه شرقی

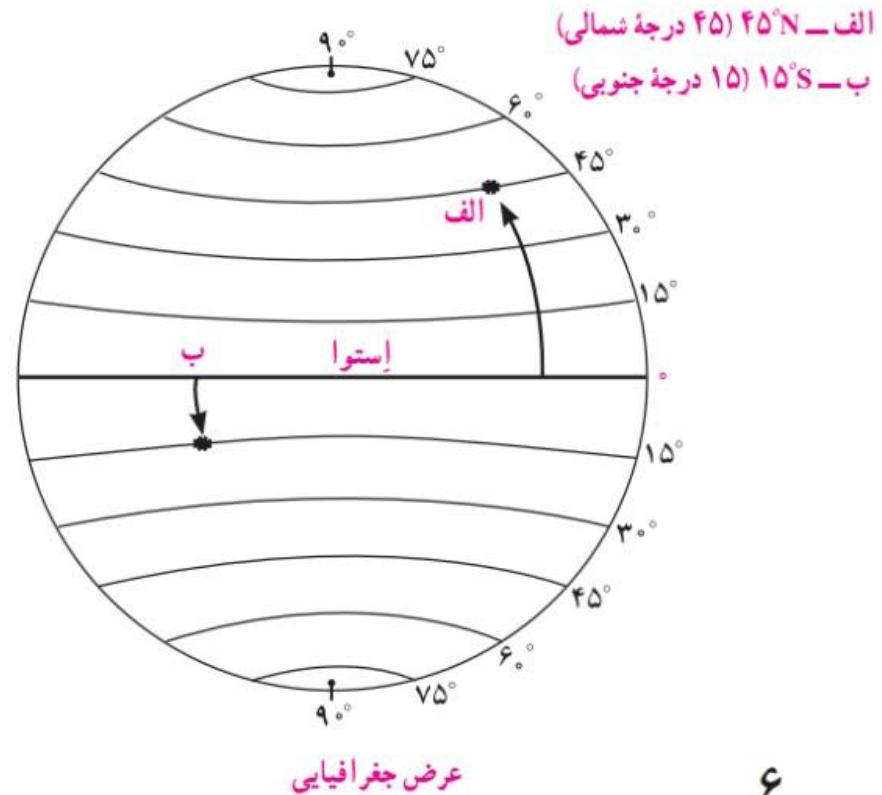
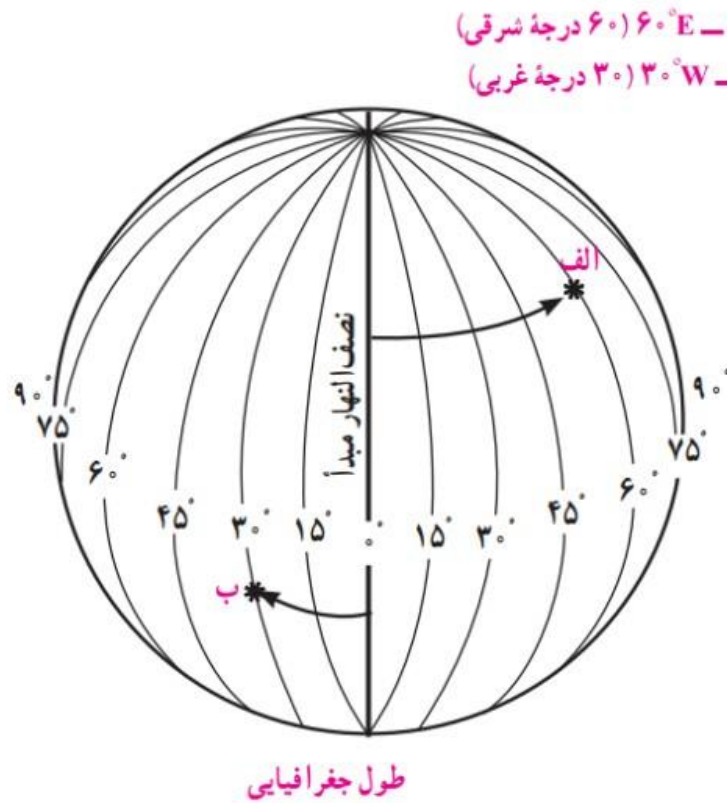
▶ عرض جغرافیایی: 20 درجه شمالی

▶ 40° E

▶ 20° N

طول جغرافيايى: فاصله آن مكان با نصف النهار مبدا

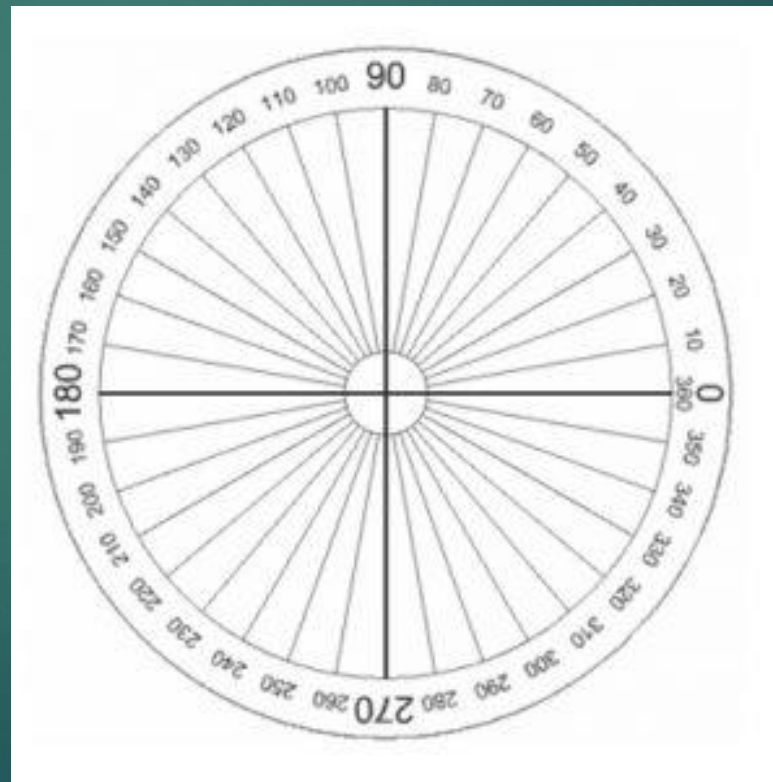
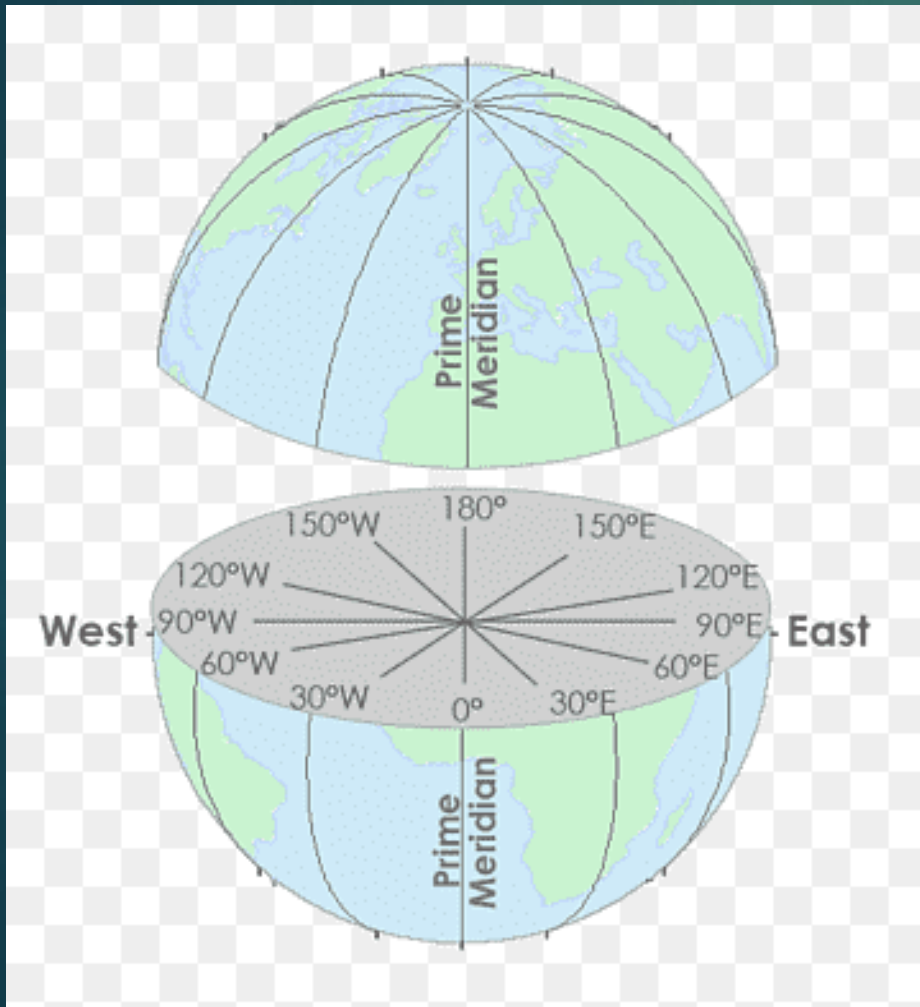
عرض جغرافيايى: فاصله آن مكان با مدار استوا

درجه در مختصات جغرافیایی:

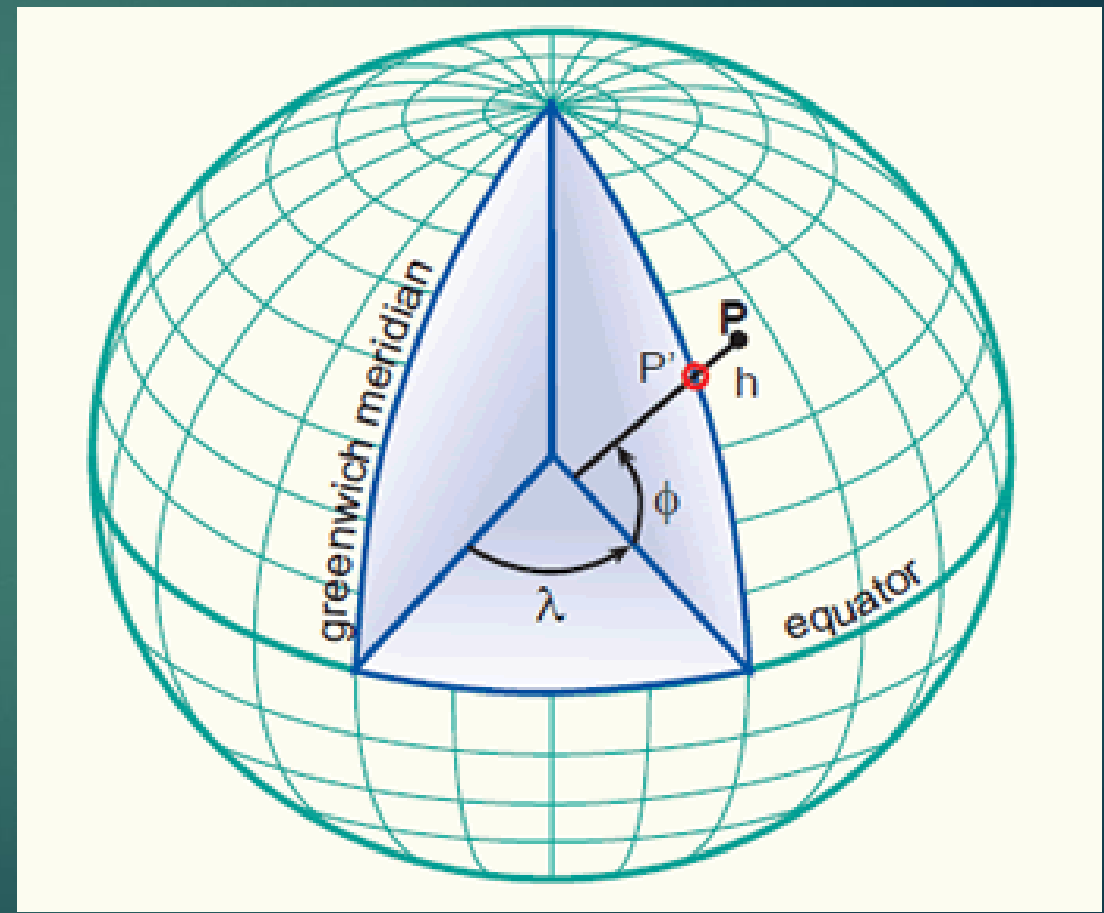
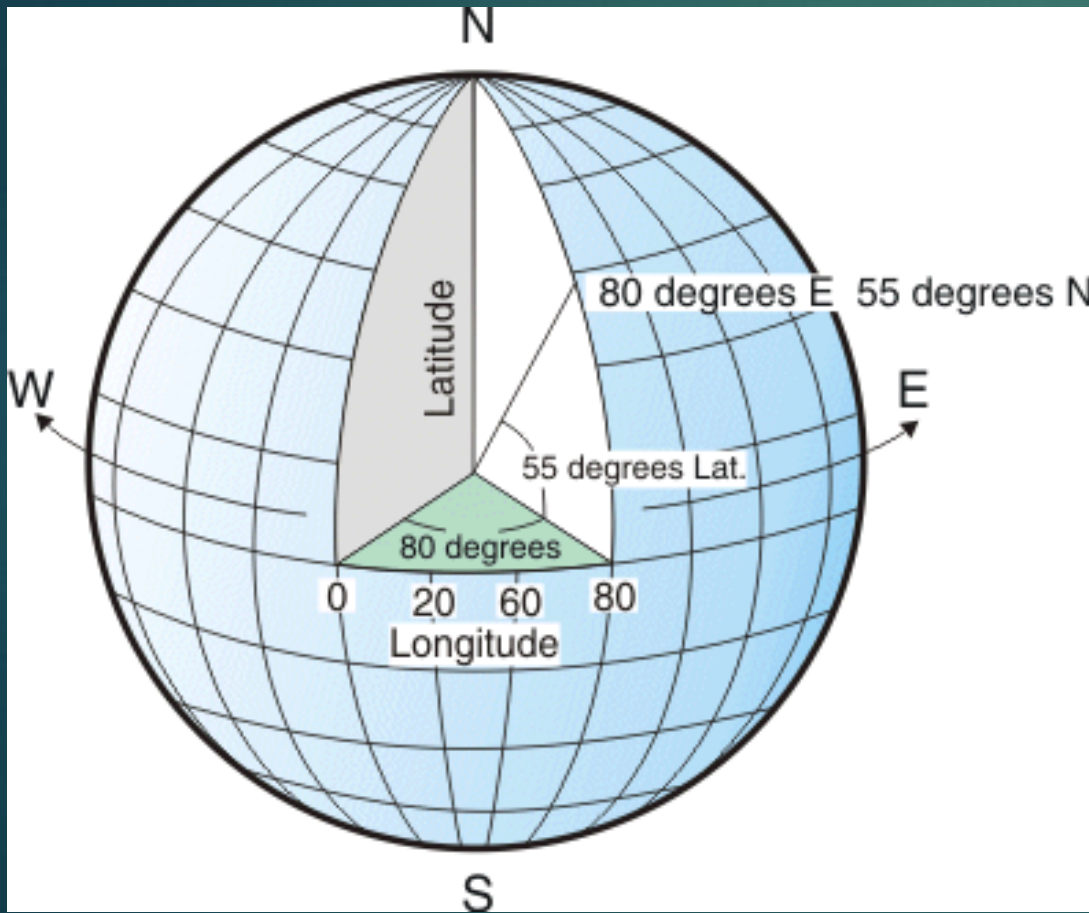
نصف النهارها: 180 درجه شرقی و غربی ««««

کره در مجموع 360 درجه

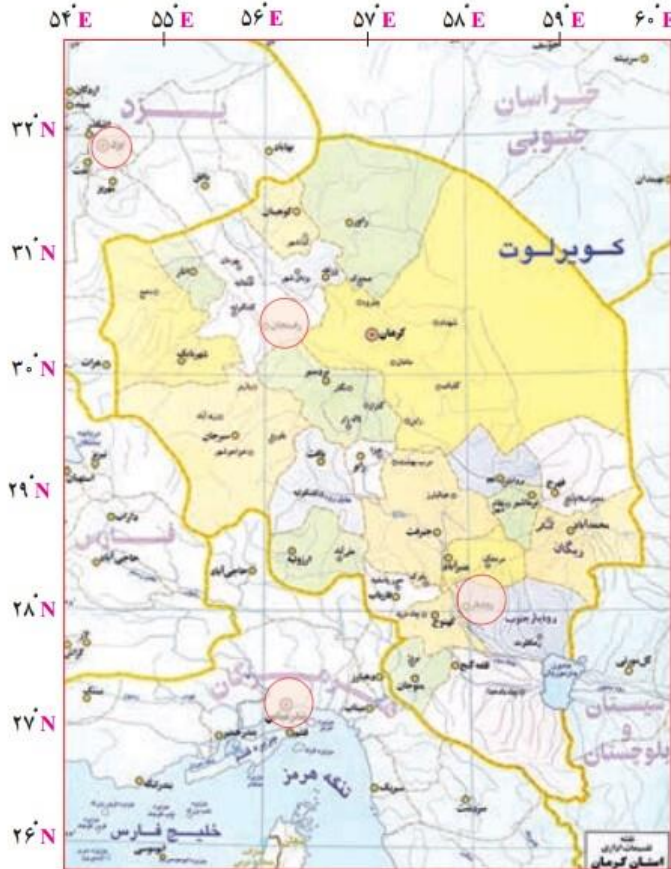
درجه در مختصات جغرافیایی:

مدارها 90 درجه شمالی و جنوبی

طول و عرض جغرافیایی بر روی نقشه

در این تصویر، نقشه استان کرمان را مشاهده می‌کنید. (توجه: هر درجه (°) دقیقه (′) است)

۱- نزدیک‌ترین طول و عرض جغرافیایی به هر یک از مکان‌های زیر را بنویسید.

(رودبار) ← ..... و ..... (رفسنجان) ← ..... و .....

(یزد) ← ..... و ..... (بندرعباس) ← ..... و .....

۲- نام شهر یا روستایی را که در نقاط زیر واقع شده است، به طور تقریبی بنویسید.

($30^{\circ}N$ و $26^{\circ}E$) ($30^{\circ}N$ و $58^{\circ}E$) ($55^{\circ}N$ و $31^{\circ}E$) ($56^{\circ}E$)

۳- به نظر شما، آیا ممکن است برای نشان دادن طول و عرض جغرافیایی مکانی در کشور ایران از علامت‌های W (غرب) و S (جنوب) استفاده کنیم؟ چرا؟

طول و عرض جغرافیایی

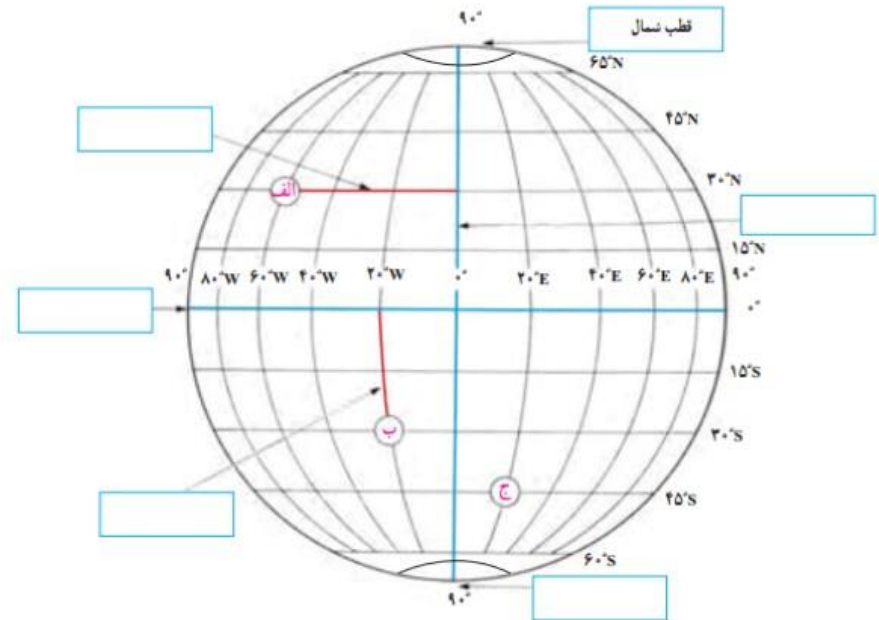
به شکل کره زمین که خط‌های فرضی نصف‌النهار و مدار از آن عبور کرده‌اند، دقت کنید. این خط‌ها با قطع کردن یکدیگر، شبکه‌هایی را به وجود آورده‌اند.

۱- هر یک از عبارات‌های زیر را مانند مثال در جای مربوط بنویسید.

نصف‌النهار مبدأ قطب جنوب استوا عرض جغرافیایی طول جغرافیایی

۲- با توجه به شکل زیر طول و عرض جغرافیایی مکان‌های زیر را بنویسید.

مکان	طول جغرافیایی	عرض جغرافیایی
الف	$60^{\circ}W$	
ب		
ج		

فعّالیت

- ۵- ایران در نیمکره شمالی قرار دارد یا نیمکره جنوبی؟ نیمکره شرقی یا نیمکره غربی؟ چگونه می فهمید؟
- ۶- چند کره جغرافیایی به کلاس بیاورید. هر گروه با یک کره کار کند.
- الف) مدار استوا، مدار قطبی شمال، مدار قطبی جنوب، مدار رأس السرطان* و مدار رأس الجدی* را روی کره پیدا کنید و نشان دهید.
- ب) نصف النهار مبدأ را پیدا کنید و درجه آن را بخوانید. امتداد نصف النهار مبدأ را در آن سوی کره پیدا کنید و درجه آن را بخوانید.

فعّالیت

- ۷- به کمک معلم، چند کره جغرافیایی را به کلاس بیاورید؛ به طوری که هر گروه، یک کره در اختیار داشته باشد. سپس در هر گروه:
- الف) طول و عرض جغرافیایی یک مکان را که درجه آن صفر است، روی کره نشان دهید.
- ب) سه مکانی را که روی یک مدار قرار دارند، در نظر بگیرید و بگویید آیا این سه مکان عرض جغرافیایی یکسانی دارند؟ چرا؟
- پ) سه مکانی را که روی یک نصف النهار قرار دارند، در نظر بگیرید و بگویید آیا این سه مکان طول جغرافیایی یکسانی دارند؟ چرا؟
- ۸- کاربرگه های شماره ۱ و ۲ را کامل کنید.

فعالیت

شهر مکه در کشور عربستان و در جنوب غربی ایران واقع است. بنابراین، در ایران ما به سمت جنوب غربی نماز می خوانیم و هرگاه می خواهیم جهت قبله را پیدا کنیم، ابتدا جهت جنوب را جست و جوی کنیم و سپس به سمت غرب متمایل می شویم. میزان تمایل ما به سمت غرب، در نواحی مختلف ایران متفاوت است. به نقشهٔ روبه‌رو توجه کنید و از سه شهر مشهد، بندرعباس و تبریز خطی به سمت خانهٔ کعبه رسم کنید.

۹- مردم بندرعباس برای اینکه در جهت قبله قرار بگیرند، بیشتر به سمت غرب متمایل می‌شوند یا مردم تبریز؟

۱۰- در آدنس آبا (اتیوپی) و قاهره، قبله در کدام سمت است؟

۱۱- با استفاده از یک نقشهٔ جهان نما بگویید که در مالزی قبله رو به کدام سمت است.